

Rechtsmacht volgens de Erfrechtverordening

De Europese Erfrechtverordening in de praktijk
Seminar d.d. 8 september 2016

Mr. J.G. (Jan-Ger) Knot

TRAINING 2015 -2017
Europe for Notaries
Notaries for Europe

Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie

Belang

1. Bevoegdheid 'gerechten' tot beslechting grensoverschrijdende geschillen inzake erfopvolging
  - Nederlandse, Belgische en Duitse notaris ≠ gerecht (art. 3 lid 2 ErfVo)
2. Bevoegdheid tot afgifte Europese verklaring van erfrecht
  - Art. 64 ErfVo: art. 4, 7, 10 en 11 ErfVo zijn van overeenkomstige toepassing

Hoofdregel

- Ambtshalve toetsing (art. 15 ErfVo)
- Bevoegdheid en toepasselijk recht lopen zoveel mogelijk gelijk (*Gleichlauf*)
- Bevoegdheid voor lidstaatrechter van **erflaters laatste gewone verblijfplaats** (art. 4 ErfVo)
  - Centrum maatschappelijk leven
  - Duur, regelmatigheid, omstandigheden en redenen verblijf
  - Nationaliteit en ligging voornaamste vermogen aanvullende criteria

GevalLEN waarin hoofdregel niet werkt

1. Rechtskeuze erflater voor nationale wet
  - Recht van lidstaat? Dan bieden art. 5-7 ErfVo mogelijkheden voor herstel van *Gleichlauf*
2. Laatste gewone verblijfplaats niet in lidstaat
  - Art. 10 ErfVo biedt gronden voor bevoegdheid lidstaat waarin goederen zijn gelegen
3. Procedure bij bevoegde rechter niet mogelijk
  - Art. 11 ErfVo biedt *forum necessitatis*

Bevoegdheid lidstaat rechtskeuze

- **Forumkeuze** voor lidstaatrechter wiens recht door erflater is gekozen (art. 5 ErfVo)
  - Door 'betrokken partijen'
  - Schriftelijk, gedagtekend en ondertekend stuk, kan ook elektronisch
  - Aangewezen rechter is bij uitsluiting bevoegd (vgl. art. 6 sub b en art. 7 sub a/b ErfVo)
  - Niet alle partijen in geding hebben forumovereenkomst getekend? Impliciete forumkeuze wordt aangenomen, indien deze partijen verschijnen zonder bevoegdheid te betwisten (art. 9 lid 1 ErfVo). Zo niet: rechter laatste gewone verblijfplaats bevoegd (art. 9 lid 2 ErfVo)

Bevoegdheid lidstaat rechtskeuze

- Rechter van laatste gewone verblijfplaats onbevoegd: andere rechter op 'praktische gronden' **beter in staat** tot uitspraak (art. 6 sub a *jo.* art. 7 sub a ErfVo)
  - Gewone verblijfplaats van partijen
  - Plaats van ligging nalatenschapsgoederen
  - Op verzoek van een van partijen
- Partijen in geding **aanvaarden uitdrukkelijk** bevoegdheid van rechter (art. 7 sub c ErfVo)

Laatste gewone verblijfplaats buiten EU

- Hoofdregel werkt niet, omdat ErfVo buiten deelnemende lidstaten niet wordt toegepast.
- Toch bevoegdheid in lidstaat waar zich goederen bevinden (art. 10 ErfVo):
  - Ten aanzien van *gehele erfopvolging*, indien:
    - Erflater op moment van overlijden de **nationaliteit** van die lidstaat bezat; of, indien dat niet het geval is
    - Erflater aldaar, minder dan vijf jaar geleden, zijn **voorlaatste gewone verblijfplaats** had
  - Ten aanzien van *aldaar gelegen goederen*, indien geen enkele andere lidstaatrechter bevoegd is

Uitputtend karakter

- Rechtsmachtregeling kent (impliciet) een **universeel formeel toepassingsgebied**
- Rb. Rotterdam 06-01-2016 (ECLI:NL:RBROT:2016:228)
  - Erflater overleden na 17-08-2015
  - Surinaamse nationaliteit
  - Laatste gewone verblijfplaats in Suriname
  - Onroerend goed in Suriname, geen vermogen in NL
  - Kinderen (3), tevens procespartijen, wonen in NL
  - **Nederlandse rechter bevoegd?**
    - Verkoop onroerend goed Suriname
    - Verdeling aantal tot nalatenschap behorende vorderingen

Forum necessitatis

- **Uitzonderingsbevoegdheid** voor rechter van lidstaat waarmee de erfopvolging voldoende nauw verbonden is (art. 11 ErfVo)
- Voorwaarden:
  - Geen enkele lidstaatrechter is op grond van de ErfVo bevoegd
  - Procederen in derde land waarmee erfopvolging nauw is verbonden, kan redelijkerwijs niet van partijen worden verlangd of is onmogelijk
- Opvallend: volgens de letter dus niet mogelijk in geval van onmogelijke procedure in andere lidstaat

Beperkte uitoefening bevoegdheid

- Harmonisatie *vs.* Aanknopingsovermacht
- Geen uitspraak over een of meer nalatenschapsgoederen in derde landen (art. 12 ErfVo)
  - Op verzoek van een van partijen
  - Als kan worden verwacht dat beslissing in derde land niet zal worden erkend en daar niet kan worden ten uitvoer gelegd
  - Deze mogelijkheid tot beperking voor de aangezochte lidstaatrechter staat los van eventuele andere mogelijkheden tot beperking van de procedure volgens het interne procesrecht

Bevoegdheid aanvaarding/verwerping

- *Of* een verklaring omtrent (beneficiaire) aanvaarding of verwerping kan worden afgelegd: toepasselijk recht op de erfopvolging
- Als verklaring in rechte kan c.q. moet worden afgelegd, dan is bevoegd (art. 13 ErfVo):
  - Lidstaatrechter met **rechtsmacht volgens de ErfVo**
  - Rechter van de lidstaat van de **gewone verblijfplaats** van de betreffende erfgenaam/legataris/ legitimaris
    - Mits dit ook daar in rechte mogelijk is
    - In NL: erfgenaam kan terecht bij griffie rechtbank woonplaats (art. 2 Uitv.wet ErfVo)

Belangrijkste gronden voor rechtsmacht:

- Laatste gewone verblijfplaats erflater
- In geval van rechtskeuze voor lidstaatrecht:
  - Forumkeuze betrokken partijen voor die lidstaatrechter
  - Onbevoegdverklaring omdat die lidstaatrechter beter in staat wordt geacht te oordelen
  - Uitdrukkelijk aanvaarding van bevoegdheid van die aangezochte lidstaatrechter door partijen in geding
- Indien laatste gewone verblijfplaats buiten EU:
  - Vermogen in lidstaat van nationaliteit erflater
  - Vermogen in lidstaat van vorige gewone verblijfplaats, korter dan vijf jaar geleden

Dank voor uw aandacht!